

PROCES UČENJA ZASNOVAN NA INTERESOVANJIMA*

Interesi odraslih imaju izuzetan značaj za andragošku didaktiku. Zainteresovanost za sadržaje učenja, predavanja, diskusije, ili čitanje knjige, pokreće spontanu, nenamernu pažnju, koja ne traži od odraslog onaj napor koji je nužan kod namerne pažnje. Štedi dakle energiju odraslog, koji obično u momentu početka učenja, ima već iza sebe mnogo sati profesionalnog rada i normalno je da ne raspolaže takvom energijom koju ima odmoran čovek. Zahvaljujući tome interesovanje mu dopušta da duže učestvuje s pažnjom u procesu učenja, ili u obrazovnom radu.

Ključne reči: andragoška didaktika, učenje, interesovanja.

1. Istraživanje vezana za proučavanje uticaja interesa na mentalne funkcije odraslih

Brojna istraživanja pokazala su da interesi imaju snažan uticaj na individualne, kognitivne i afektivne funkcije odraslih (Ainley, 2002; Renninger, 2000; Renninger & Wozniak, 1985; Schiefele, 1996; Schiefele, Krapp, Winteler, 1992). Istraživanja interesa posebno su bila usmerena na proučavanje procesa učenja i očekivanih vrednosti učenja (Wigfield, Eccles, 1992), samoeфикаsnosti odraslih u procesu učenja (Bandura, 1986; Zimmerman, 1989), u odnosu na postavljene nivoe aspiracije i postignuća projektovanih ciljeva učenja (Ames, 1992; Dweck, 1986; Dweck, Leggett, 1988).

Sva ova istraživanja definišu interese odraslih kao uverenja i kognitivne dispozicije, ali i kao psihološko stanje odraslih. To specifično psihološko stanje karakteriše fokusiranost pažnje, povećana kognitivna i afektivna funkcionisanost, i spremnost na napore i izdržljivost u procesu učenja.

U okviru izučavane literature, odnosi između interesa i učenje fokusirani su na tri tipa interesa: individualne, socijalne i interese vezane za sadržaj i temu (predmet učenja). Individualni interesi u stvari predstavljaju individualne predispozicije pažnje na određene stimuluse, događaje, i objekte. Situacioni interesi vezani su za određene aspekte okruženja, sredine i socioemocionalne klime učenja (oni uključuju reakciju odraslih na način organizacije obrazovnog rada, aktivnosti

---

* cios@eunet.rs

Rad je nastao u okviru projekta 179010 „Kvalitet obrazovnog sistema Srbije u evropskoj perspektivi“ (KOSSEP) koji finansira Ministarstvo za nauku i obrazovanje Republike Srbije

u procesu učenja ili načine prezentacije nekog sadržaja). Interesi vezani za temu, ili sadržaj, ili oblast učenja razvijaju se kada su odrasli zainteresovani za neke sadržaje, kako na osnovu individualnih potreba, tako i na osnovu situacionih potreba (Ainley, Hidi, Berndorff, 1999).

Ono što je posebno važno, jeste činjenica da brojna istraživanja potvrđuju da interesi u procesu učenja odraslih utiču na njihovu pažnju, koncentraciju i na spremnost na učenje koje karakteriše pozitivan emocionalni odnos prema onome šta se želi učiti (Krapp et al., 1992; Pekrun, 2000).

Interesi odraslih imaju izuzetan značaj za andragošku didaktiku. Zainteresovanost za sadržaje učenja, predavanja, diskusije, ili čitanje knjige pokreće spontanu, nenamernu pažnju, koja ne traži od odraslog onaj napor koji je nužan kod namerne pažnje. Štedi dakle energiju odraslog, koji obično u momentu početka učenja, ima već iza sebe mnogo sati profesionalnog rada i normalno je da ne raspolaze takvom energijom koju ima odmoran čovek. Zahvaljujući tome interesovanje mu dopušta da duže učestvuje s pažnjom u procesu učenja, ili u obrazovnom radu.

Pored toga, zainteresovani odrasli jasnije shvata i teža pitanja: često čak ne zapaža poteškoće koje se javljaju kod onih s ravnodušnim stavom u odnosu na predmet učenja. Bolje shvatanje, kao i živa, pozitivna svesna reakcija, koja prati zainteresovanost, čini da nove sadržaje svest snažnije apsorbuje, i zahvaljujući tome bolje se pamte.

Interes je takođe vrlo važan motiv, koji podstiče odrasle da se uključuju u formalno obrazovanje, ili da aktivno učestvuju u različitim oblicima informalnog i neformalnog obrazovanja. U više slučajeva to je glavni motiv. Tako, na primer, popularna predavanja koriste pre svega ljudi koji su manje ili više zainteresovani za sadržaj predavanja. Poznato je da dosadna predavanja, razni oblici organizovanog usavršavanja, ili drugi neinteresantni obrazovni programi gube brzo slusaoce ili odrasle.

Interes je važan za andragošku didaktiku još iz jednog razloga. Jedan od zadataka obrazovanja i učenja odraslih je buđenje i razvijanje njihovih intelektualnih, društvenih, ili kulturnih interesa. Vrste i raznovrsnost interesa oblikuju individualnu kulturu svakog odraslog, ali posredno i kulturu celog društva.

Prema tome andragoški radnik mora pokloniti posebnu pažnju problemu podmičenja već postojećih interesa odraslih, njihovom podržavanju, razvijanju i buđenju novih.

2. Pojam interesa

Pojam interesa u andragoškoj i psihološkoj literaturi nije još dovoljno preciziran. Ovaj osnovni pojam bio je dugo prihvaćen kao nešto što je samo po sebi jasno, a kada su pojedini autori pokušavali da ga definišu, činili su to, ne na osnovu naučnog ispitivanja činjenice, već više na temelju ličnog iskustva.

Prema rečniku, interesi su stanja, procesi ili predmeti koji izazivaju radoznalost, posvećenost i pažnju odraslih, koji utiču na buđenje svih mentalnih procesa, na održavanje pažnje, uključenost, aktiviranje, brigu, entuzijizam, i sl.

Obrazovni interes je stanje ili proces koji podstiče čoveka na veću aktivnost u određenom području, tj. u učenju. Izvor interesa odraslih su njihove individualne potrebe, one iste koje su motiv ljudskog delovanja. Upravo zato postoje određene poteškoće kod razgraničavanja suštine ova dva pojma: motiva i interesa. Kod interesa izražava se ne samo potreba nego i *odnos* odraslog prema predmetu interesovanja, koji može ovu potrebu zadovoljiti. Pošto je podmirenje svih potreba zavisno od društvene sredine, onda je i nastanak interesa za određen predmet zavisn od materijalnih, društvenih i kulturnih uslova u kojima čovek živi, kao i od sposobnosti odraslog, koji odlučuje o mogućnosti podmirenja interesa.

Najraniji interesi čoveka vezani su za njegove biološke potrebe. Dalji razvoj interesa vodi od bioloških potreba do društvenih i kulturnih. Kao posledica razvoja i učenja, interesi pojedinca postaju sve složeniji, apstraktniji i specifičniji, pa je sve teže odrediti koje potrebe izražavaju određeni interes. Takođe veza koja postoji između potreba i interesa dozvoljava nam da na osnovu utvrđenih potreba predviđamo karakteristike interesa odraslih. Banalan primer za to može biti interes – za ishranu i vaspitanje majke koja ima malu decu, za promene u zakonodavstvu advokata koji želi održati klijentelu i sl. Vrste profesionalnog rada, i društvene uloge odraslog, imaju osnovnu ulogu. Na osnovu opšteg poznavanja potreba odraslog, može se lako pretpostaviti *smernost* njegovih interesa, to jest manje ili više široko područje koje može biti predmet njegovog interesa. Isto tako treba razlikovati *smernost* interesa od njegovog *predmeta*. U tome se sastoji i razlika između motiva i interesa: interes za određeni predmet se može ugasiti, dok motiv može, ako potreba ostaje nepodmirena, i dalje delovati.

Slično, kao što sekundarne potrebe čoveka nastaju pod uticajem društvenog života, tako pojava i razvoj interesa ostaje pod izrazitim uticajem ličnih iskustava odraslog. Ko nije bio na fudbalskim utakmicama, retko se interesuje za fudbalsku loptu, tj. ko je doživljavao uzbuđenje fudbalskih derbija, taj se obično za njih interesuje u toku dugog niza godina, često do starosti. Mnogi interesi rađaju se u području, u kome odrasli ima najviše izgleda na uspeh.

Da li je jedno od važnih pitanja obrazovanja odraslih i kakva zavisnost postoji između interesa odraslog i godina starosti? Dosadašnja istraživanja primenjivala su pre svega sekvencijalna istraživanja i upoređivanje interesa različitih ljudi u različitim godinama starosti. Malo je bilo longitudinalnih istraživanja. Jedno od fundamentalnih, pa samim tim i klasičnih istraživanja, organizovao je E. K. Strong (Donnay, D.1997), koji je posle 10 i 20 godina ponovio ispitivanje interesa istih osoba, pri čemu su predmet njegovih ispitivanja bili uglavnom profesionalni interesi. On je utvrdio da *profesionalni interesi* odraslih pokazuju *vrlo dugu trajnost*. Drugi interesi su promenljivi. Najviše promena kod interesa, i to dosta naglih, dolazi između 15. i 25. godine života; kasnije promene (čak do 55. godine života) su sporije, pri čemu se smanjuju društveni interesi, a povećavaju lični; izvesno smanjenje evidentno je kod interesa za čije podmirivanje su neophodne fizičke aktivnosti.

Druga istraživanja čiji predmet su bili neprofesionalni interesi žena, dakle interesi vezani s korištenjem slobodnog vremena, pokazala su da se kod različitih

grupa starosti 20, 20-24 i iznad 25 godina nivo interesa ne menja sa starošću, mada se menja njihov sadržaj. Pokazalo se, takođe, da su interesi mladih žena s visokom inteligencijom slični interesima žena starijih grupa, „zreljih”, a interesi žena s nižom inteligencijom starijih grupa slični su interesima žena koje spadaju u grupu mladih (Donnay, D. 1997). Pored toga utvrđene su razlike u vrstama interesa, u odnosu na nivo inteligencije. Na primer, američki studenti s visokom inteligencijom ispoljavali su aktivan interes za književnost, muziku, umetnost, pisanje, a studenti s nižom inteligencijom interesovali su se uglavnom za razne sportove. Ipak, nisu svi interesi podjednako trajni. Pored vrlo trajnih, koji se održavaju kroz ceo život, postoje kratkotrajni, koji se gase nakon njihovog podmirenja. U ispitivanjima Stronga uzeti su u obzir uglavnom stalni interesi, i zato je potrebna izvesna opreznost prilikom interpretiranja njihovih rezultata.

Iz drugih ispitivanja Stronga proizlazi takođe, da su interesi najviše „razvijeni” i zastupljeni u 25. godini života imaju tendenciju jačanja, i nasuprot tome, interesi manje „razvijeni” imaju tendenciju nestanka.

3. Činioci koji utiču na interese u procesu učenja odraslih

Različiti i brojni činioci igraju ulogu u razvoju interesa. Među njih spadaju starost i inteligencija. Ipak, veći značaj, prema nekim istraživanjima imaju: pol, struka, mesto stanovanja (selo – grad, veličina grada), a među dominirajuće spadaju erotsko-seksualni interesi. Velik je takođe uticaj obrazovanja. Što je njegov nivo viši, interesi su širi i više raščlanjeni.

Profesionalni rad je važan činilac, koji stvara razlike kod interesa odraslih. Drugačiji se javljaju oni kod lekara, drugačiji kod filozofa, mada izvesni interesi mogu biti zajednički. Kod odraslih koji su zaposleni i koji su svojim radom zadovoljni – profesionalni interesi izgleda dominiraju.

Izvestan uticaj na interese nesumnjivo ima i društvena uloga odraslog. Tako je, na primer, društvena uloga majke, ili oca, povezana s određenom grupom interesa.

Dalji činioci mogu biti godine starosti, fizička kondicija i životna energija. Velik značaj takođe ima način života – manje ili više pokretan ili sedeći – kao i slobodno vreme. Kada rad zauzima celo vreme, onda interesi, koji nisu vezani za njega, nemaju izgleda da se ostvare, i privremeno ne dolaze do izražaja. Isto tako, ukoliko zbog promene uslova, odrastao dobije više slobodnog vremena, onda se interesi proširuju i jačaju. Ipak kod ljudi koji ulaze u period starosti, koji imaju manje energije a više slobodnog vremena, ne dolazi do proširenja interesa.

Interesi koji zahtevaju fizičku aktivnost igraju veću ulogu kod mladih, dok istovremeno kod starijih dolaze interesi čije podmirenje ne zahteva fizičku pokretljivost, dakle čitanje knjige, slušanje radija, igranje karata i sl.

Postoje razlike između pasivnih i aktivnih interesa. Te razlike dolaze do izražaja kod sportskih interesa, i drugih oblasti života, koje zahtevaju fizičke aktivnosti (turizam, modelarstvo) i povećavaju se sa starošću. Razlozi koje odrasli

navode da ih vezuju za pasivne interese najčešće su nedostatak vremena, zdravlje, nedostatak novca, nedostatak sposobnosti ili odgovarajućih uslova, nedostatak znanja ili veština.

- Kvalitativna ocena rada odraslog

Odrasli žele informacije o tome šta su dobro uradili, i šta je u tome dobro, delom i zato što oni sami ne mogu objektivno da procene kvalitet svog rada. Numerička ocena je merenje postignuća, ali ne govori o tome šta je dobro, a šta loše, ili šta nije dobro u njihovom radu.

- Misija

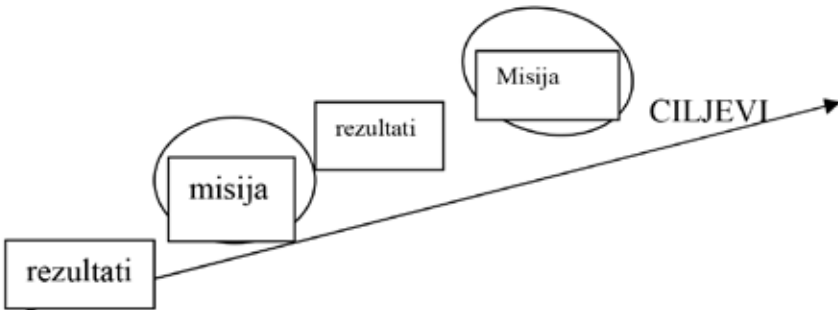
Odraslom su potrebne informacije i o tome kako da unapredi svoj rad. To znači gledati napred na naredne zadatke, ali na pozitivan način. Kriticism je lakši, ali nije koristan. Informacije o misiji koje se daju odraslom pomažu mu da premosti prazninu između onoga gde je tada, i onoga gde nastoji da bude. To znači, između njihovih dotadašnjih postignuća i njihovih ciljeva. Misija uključuje informacije kako bolje raditi sledeći put, na istim, ili sličnim zadacima (seminarski rad). Komentar može biti: „Nastoji da navedeš više izvora da bi bolje argumentovao svoje stavove”.

- Jasni ciljevi

Kvalitativna ocena i misija se odnose na ciljeve koje odrasli imaju pred sobom u procesu učenja. Ako odrasli nemaju formulisane ciljeve, ne znaju kuda idu i teško da će stići tamo gde žele (Baker, 1994).

Dobra praksa je reći im šta moraju uraditi da bi dobili dobru ocenu, ili stekli željeno znanje. Kvalitativna ocena govori odraslom koliko je ostvario u odnosu na postavljene ciljeve, a misija se odnosi takođe na te ciljeve, na kojima još mora raditi.

Važno je istaći da andragog u povratnoj informaciji odraslima treba uvek da uključi sve ove aspekte.

Grafički prikaz 1. Rezultati, misija, ciljevi

4. Andragog i podsticanje procesa učenja odraslih

- Eksrinzično podsticanje (delovanje spolja na odrasle)

- Obratiti pažnju na odrasle,
- Uvažavanje i poštovanje odraslog kaočnosti, ne skrivati toplotu u odnosima,
- Slušati odrasle s interesovanjem,
- Prihvatati ideje odraslih,
- Koristiti njihov rad kao primer,
- Biti zainteresovan za rad odraslih,
- Provodite vreme s odraslima,
- Smejati se njihovim šalama,
- Pokazivati obzir i uvažavanje prema odraslima,
- Napisati komentare na pisani rad,
- Smejati se, imati direktni kontakt očima u toku prezentacije,
- Izložiti njihov rad (panel poster),
- Dati posebne privilegije za izuzetan rad.

- Intrinzični podsticaji

Odrasli:

- Uče sadržaje ili rade na zadacima koji ih interesuju,
- Koji podmiruju njihovu radoznalost,
- Koji otkrivaju nešto važno za njih lično,
- Kada su kreativni i kada imaju kontrolu nad procesom učenja,
- Kada ostvaruju izazove, posebno one koje su sami sebi postavili,
- Kada osećaju „ja to mogu” ili „potvrdilo se da sam ja u pravu”,
- Kada ostvaruju lične ciljeve i kada obave zadatke koje su sami sebi postavili.

Podsticanje nije samo rezultat verbalne nego i neverbalne komunikacije; i kritika i podsticaj mogu se saopštiti izrazom lica, tonom glasa, ignorisanjem, gestikulacijom, i sl.

Intrinzično podsticanje je bolje, jer deluje i onda kad andragog nije prisutan. Istraživanja pokazuju da čak i najiskusniji andragog misli da daje mnogo više i češće podsticaja odraslima nego što stvarno radi, ali isto tako i da se s porastom podsticanja atmosfera u radu i učenju naglo poboljšava.

Šta andragog dobija podsticanjem:

- Učenje i postignuće,
- Motivaciju,
- Ponašanje,
- Koncentraciju u toku rada sa s odraslima,
- Samopoverenje i samopoštovanje kod odraslih, veru u sopstvene sposobnosti,
- Pozitivne stavove prema učenju, prema disciplini i učenju uopšte,
- Pozitivne stavove odraslih prema njemu.

- Andragog instruktor

Ovde andragog sve drži pod kontrolom. On planira proces učenja, organizuje aktivnosti odraslih, dajući jasne, slično receptima instrukcije, za zadatke koje treba ostvariti. Pažnja je usmerena na usvajanje znanja i razvoj veština. Najznačajniji mu je rezultat, a seminarski i drugi pisani radovi treba da budu uredni, pravilno odrađeni i bez pogrešaka. Andragog proverava kako su ga shvatili i razumeli, da ne bi bilo propusta i grešaka. Ovaj stil se koristi posebno kada se obrađuje novi materijal.

- Andragog facilitator

Facilitator se ne razlikuje samo po tehnikama i metodama koje dominantno koristi u procesu poučavanja, nego se razlikuje od instruktora i po stavovima, i setovima vrednosti. Facilitator prenosi odgovornost za uspešnost i kvalitet učenja na odrasle, i to (Rogers, 1994):

- Podstiče odrasle na *aktivno i intenzivno* učenje, za razliku od prvog, čiji rezultati su pasivno i površno učenje;
- Razvija kod odraslih *procesne* sposobnosti samostalnog učenja ili učenje učenja; što utiče i na rezultate;
- Smanjuje nesamostalnost i zavisnost u procesu učenja i podstiče *samouverenje, samopoštovanje i autonomiju*;
- Obezbeđuje da proces učenja bude što manje stresan, da svi uživaju u njemu, a odrasli više poštuju i uvažavaju takve andragoge.

- Lični ciljevi andragoga

Šta će andragog težiti da ostvari u toku poučavanja? Na prvi pogled jednostavno pitanje, ali, u stvari, veoma zahtevno. Naravno da će želeći da obezbedi uspešan proces učenja, ali on će u određenoj meri ostvarivati i ciljeve vezane za razvoj odraslih, podstičući kod njih:

- Radoznalost i interesovanje za njegovu oblast;
- Samopoverenje i samopoštovanje;
- Veštine kritičkog mišljenja i intelektualne nezavisnosti;
- Empatiju, i doživljaj lične moralne odgovornosti;
- Kreativnost, samoizražavanje i lični razvoj;
- Duhovnu ravnotežu i razvoj;
- Prihvatanje ljudi iz kultura kojoj on ne pripada;
- Brigu za ekološka i druga socijalna pitanja.

U toku poučavanja sa ciljem podsticanja odraslih da uče, postoje i druge vrednosti koje andragog teži da ostvari. Može proći i godinu dana pre nego što neko postane svestan svojih ličnih ciljeva, a može proći i čitav životni vek dok ne otkrije kako se oni efikasno ostvaruju. Ipak, lična misija i vizija dobrog poučavanja i lični ciljevi inspirišu i usmeravaju proces poučavanja, te mogu doprineti efikasnosti procesa učenja.

LITERATURA:

- Ainley, M. D. (1986). Explorations in curiosity: Breadth and depth-of interest curiosity styles. *Dissertation Abstracts International*, 47, 09A-3360.
- Ainley, M., & Hidi, S. (2002). Dynamic measures for studying interest and learning. In P. R. Pintrich & M. L. Maehr (Eds.), *Advances in motivation and achievement: New directions in measures and methods* (Vol. 12, pp. 43–76). Amsterdam: JAI Press.
- Ainley, M., Hidi, S., & Berndorff, D. (1999, April). Situational and individual interest in cognitive and affective aspects of learning. Paper presented at the American Educational Research Association Meetings, Montreal, Quebec, Canada.
- Ames, C. (1992). Classrooms: Goals, structures, and student motivation. *Journal of Educational Psychology*, 84, 261–271.
- Baker G. C (1994). *Planning and Organizing for Multicultural Instruction*. New York: Addison-Wesley.
- Donnay, D. (1997). E.K. Strong's legacy and beyond: 70 years of the strong interest inventory. *Career Development Quarterly*, 46(1), 2-22.
- Dweck, C. S. (1986). Motivational processes affecting learning. *American Psychologist*, 41, 1040–1048.
- Dweck, C. S. (1999). *Self-theories: Their role in motivation, personality and development*. Philadelphia: Psychology Press.
- Dweck, C. S. (2012). *Mindset: How You Can Fulfil Your Potential*. Constable & Robinson Limited.
- Krapp, A. (1999). Interest, motivation and learning: An educational-psychological perspective. *European Journal of Psychology of Education*, 14, 23-40.
- Krapp, A., Hidi, S., & Renninger, A. (1992). Interest, learning and development. In K. A. Renninger, S. Hidi, & A. Krapp (Eds.), *The role of interest in learning and development* (pp. 3–25). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Oljača, M. (1991). Motivacija odraslih u procesu učenja. *Pravci razvoja teorije i prakse obrazovanja odraslih*, (ur. Ranko N. Bulatović), Beograd: Institut za pedagogiju i andragogiju Filozofskog fakulteta, str. 99-103.
- Oljača, M. (1991). Teorijski pristupi učenju učenja odraslih. *Nastava i vaspitanje*, Beograd, br. 4-5, str. 347-381.
- Oljača, M. (1992.) *Obrazovne potrebe odraslih i planiranje obrazovanja*. *Pedagoška stvarnost*, Novi Sad, br. 7-8, str. 55-60.
- Oljača, M. (1991). Samokontrola i proces učenja odraslih. *Nastava i vaspitanje*, Beograd, br. 3, str. 316-319.
- Oljača, M. (1995). Psihoanalitički pristupi u obrazovanju odraslih. *Pedagoška stvarnost*, Novi Sad, br. 1-2, str. 106-111.
- Oljača, M. (1998). Metodičko-instruktivni pristup u radu sa studentima na samorazvoju. *Zbornik Odseka za pedagogiju*, Novi Sad, Filozofski fakultet, Odsek za pedagogiju, br. 13, str. 104-110.
- Renninger, K. A. (1992). Individual interest and development: Implications for theory and practice. In K. A. Renninger, S. Hidi, & A. Krapp (Eds.), *The role of interest in learning and development*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Renninger, K. A. (2000). Individual interest and its implications for understanding intrinsic motivation. In C. Sansone & J. M. Harackiewicz (Eds.), *Intrinsic and extrinsic motivation:*

- The search for optimum motivation and performance (pp. 373-404). New York: Academic Press.
- Rogers, C. (1994). *Freedom to Learn*, New York: Merrill.
- Rogers, J. (1989). *Adults Learning* (3rd edition) Milton Keynes: Open University Press.
- Savićević, M. D. (2007). *Osobnosti učenja odraslih*, Beograd, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Savićević, M. D. (1992). *Priroda i karakteristike interesa u andragogiji*, Beograd, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Schaie, W. K., Willis, S. L. (2001). *Psihologija odrasle dobi i starenja*, Naklada Slap, Zagreb.
- Schiefele, U. (1996). Topic interest, text representation, and quality of experience. *Contemporary Educational Psychology*, 21, str. 3-18.
- Schiefele, U. (1998). Individual interest and learning, what we know and what we don't know. In L. Hoffman, A. Krapp, K. Renninger, & J. Baumert (Eds.), *Interest and learning: Proceedings of the Seon Conference on Interest and Gender* (pp. 91–104). Kiel, Germany: IPN.
- Schiefele, U., & Krapp, A. (1996). Topic interest and free recall of expository text. *Learning and Individual Differences*, 8, 141–160.
- Schiefele, U., & Rheinberg, F. (1997). Motivation and knowledge acquisition: Searching for mediating processes. In M. L. Maehr & P. R. Pintrich (Eds.), *Advances in motivation and achievement* (Vol. 10, pp. 251–301). Greenwich, CT: JAI Press.
- Wigfield, A., & Eccles, J. S. (1992). The development of achievement task values: A theoretical analysis. *Developmental Review*, 12, 265–310.
- Wlodkowski, R. J. (1999). *Enhancing Adult Motivation to Learn: A Comprehensive Guide for Teaching All Adults*. (rev. ed.) San Francisco: Jossey-Bass.
- Wozniak, R. H. (1999). *Classics in Psychology, 1855-1914: Historical Essays*. Bristol, UK: Thoemmes Press.
- Zimmerman, B. J. (1989). A social cognitive view of self-regulated academic learning. *Journal of Educational Psychology*, 81, 329–339.

Milka Oljača
Svetlana Kostović

LEARNING PROCESS BASED ON INTERESTS

SUMMARY

The authors of the paper analyze the dimensions and characteristics of the learning process of adults based on interests. The research problem of this study is situated in the field of adult didactics. A number of relevant researches define interests of adults as beliefs and cognitive dispositions, as well as a psychological state of adults. This, specific psychological state is characterized by the focused attention, increased cognitive and affective functionality and readiness for efforts and endurance in the learning process.

Within the studied literature, relationships between interests and learning have been focused on three types of interest: individual, social, and interests related to the content and theme (the subject of learning). Individual interests generally apply to the individual predispositions of attention to specific stimuli, events, and objects. Situational interests relate to specific aspects of the

environment, and the social and emotional learning climate (they include the response of adults to the organization of educational work, activities in the learning process, or presentation of particular contents). Interests related to the subject, or the content, or the learning field, are developed when adults are interested in particular contents, both on the basis of individual needs, and on the basis of the situational needs.

Particularly important is the fact that numerous studies have confirmed that the interests in the process of adult learning affect their attention, concentration, and the willingness to learn, which is characterized by a positive emotional attitude towards contents which they would like to learn.

In addition, interested adults clearly understand difficult questions: they often do not even notice the difficulties that occur in the adults with indifferent attitude towards the subject. Better understanding, as well as a lively, positive conscious reaction, which follows interest, makes the new contents strongly absorbed by the consciousness, and thanks to that situation, they are better remembered.

The interest is also a very important motive, which encourages adults to engage in formal education, and actively participate in various forms of informal and non-formal education. In many cases, this is the main motive.

Interest is important for adult didactics for another additional reason. A task of education and the adult education is awareness raising and developing their intellectual, social, or cultural interests. Types and diversities of interests shape the culture of every individual adult and, indirectly, the culture of the entire society.

The paper presents a number of different interests in the process of adult learning. These are the following: age (physical shape and life energy), sex, occupation, level of education, intelligence. In addition to these general determinants, the paper also analyzes specific determinants, such as: qualitative evaluation of work of adults, mission and clarity of objectives in the learning process.

In the second part of the paper, the author presents possible roles of adult education in stimulating activities (both extrinsic and intrinsic) of adult learning.